

Türk Toraks Derneği'nin Değerli Üyeleri,

Sağlık Bakanlığı'nın Covid-19 ile ilgili çalışmalarda önce il Sağlık Müdürlükleri'nden izin alınması daha sonra tüm izinlerin Sağlık Bakanlığı'ndan alınması yaklaşımı bilimin özü gereği kabul edilemez bir yaklaşımdır.

Bilimsel araştırma, bilimsel yöntemler kullanılarak bilimin anlama, açıklama ve kontrol etme işlevleri doğrultusunda bilgi birikimine ulaşılması çabalarından oluşan bir süreçtir. Sağlık alanında yürütülen bilimsel araştırmalarda ise temel amaç, elde edilen bilgiler ışığında sağlığı iyileştirmektir. Bilimsel araştırma ile tutarlı sonuçlara ulaşılabilmesi için bilim insanının objektifliği, sistematik yaklaşımı yanı sıra özgürlüğü ve özerkliği de temel şartlardandır.

Bielefeld Üniversitesi'nden Torsten Wilholt'un (1) görüşüne göre temelde bilim adamları kendi seçtikleri konularda, kendi seçtikleri yöntem ve yaklaşımlarla araştırma yapma hakkına sahip olmalıdır. Hatta Sağlık Bakanlığı'nın mevcut uygulamasının tam aksine, ilgili devlet kurumlarından önemli gördükleri konularda araştırma yapabilmek için gerekli kaynakları isteme hakkının da bu özgürlük ve özerklik kavramı altında düşünülebileceğini belirtmektedir. Bilimsel özgürlüğün böylelikle çeşitliliğe yol açacağı öngörüsüyle, doğruya ulaşmada ve bilimin ilerlemesinde katkı ancak böyle sağlanabilir. Yine, bilimin politik güçlerin kontrolünün dışında olması gerekliliği demokrasinin ön şartlarından biri olarak vurgulanmaktadır (1).

Sağlık alanındaki çalışmalarda bilimin ve dolayısıyla deneyin içerisine insan da girdiğinden, kamu bu konuda sadece etik ihlallerin önüne geçmek için çalışma süreçlerine müdahil olabilir (2). Nitekim 13.04.2013 tarih ve 28617 sayılı İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik'te belirtildiği gibi temel amaç klinik çalışmalara katılan gönüllülerin korunmasıdır (3). Bu minvalde, Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun sayfasında da yer aldığı gibi kamu adına denetleme süreci, araştırmaya katılacak gönüllülerin hakları, sağlık yönünden güvenliği ve esenliğinin korunması amacıyla araştırma hakkında bilimsel ve etik yönden görüş vermek amacıyla oluşturulan bağımsız etik kurullar tarafından yürütülür. Buradaki "bağımsız" vurgusu dikkate değer olup konunun bu bağlamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsam dışındaki tüm çalışmalar için yerel etik kurulların değerlendirmesi mevcut mevzuata göre zaten yeterlidir.

Dolayısıyla Bakanlığın bu son uygulaması, bilimsel bilgiye erişimde bir sansür mekanizmasının devreye girmiş olabileceği veya bir çeşit bilimsel yayın tekeli oluşturacağı gibi kuşkular doğurmaktadır. Bilimsel çalışmanın özü gereği, bilim insanlarının yaptığı çalışmaların ve yöntemin politik bir irade tarafından denetime tabi tutulması kabul edilemez bir tutumdur. Ayrıca hangi çalışmalara hangi kriterlerle onay verilip verilmeyeceği konularında şeffaf bir tutum sergilenmemesi bu şüpheleri haklı kılmaktadır.

Türk Toraks Derneği bugün de geçmişte olduğu gibi, bilimsel araştırmalarında özgür ve özerk kimliğini koruyarak, etik açıdan evrensel kurallara uyumda titizlik gösterdiği çalışmalarının etik kurulların değerlendirmesi sonrasında hayata geçirilmesi konusunda haklı ısrarını sonuç alana dek sürdürecektir.

Kamuoyuna duyurulur.

Kaynaklar:

1.Torsten Wilholt. Scientific freedom: its grounds and their limitations. Studies in History and Philosophy of Science Part A 2010. 41: 174-181.

2.Enarson DA, Kennedy SM, Miller DL, Bakke P. Research Methods for Promotion of Lung Health. International Union Against Tuberculosis and Lung Disease. France 2001.

3.İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=17285&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>. Son Erişim 04.05.2020.

4.Klinik Araştırmalar. <https://www.titck.gov.tr/faaliyetalanlari/ilac/klinik-arastirmalar>. Son Erişim 04.05.2020.